

**PASAULINIS PARLAMENTINIS KONGRESAS
„PASAULIO ATEITIS“
2023 m. gegužės 12–13 d., Vilnius**

III PLENARINĖ SESIJA. ILGALAIKIŲ SPRENDIMŲ ĮGALINIMAS

Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro mokslo ir politikos įgyvendinimo inovacijų
direktorės

Jolitos BUTKEVIČIENĖS kalba

PAGRINDINĖS KALBOS MINTYS

- Tam, kad politikos priemonės veiktų geriau ir būtų tvarios ateityje, turime užtikrinti, kad jos būtų pagrįstos moksliniais įrodymais, kuriuos turime teikti sistemingai ir nustatytais būdais politikos formavimo ciklo metu.
- Stipri mokslo politikai ekosistema:
 - užtikrintų, kad moksliniai įrodymai būtų prieinami tada, kai jų reikia sprendimų priėmėjams;
 - teiks nešališką, ateičiai pritaikytą ir socialiai jautrų politinių pasiūlymų poveikio ir jų įgyvendinimo vertinimą, tokiu būdu padėdama rengti veiksmingus sprendimus;
 - padėtų viešosiose diskusijose faktus atskirti nuo politikos.
- Tačiau turime įgyvendinti tokias politikos priemones, kurios ne tik būtų veiksmingos, bet ir piliečių pageidaujamos. Jei formuodami politikos priemones remiamės vertybėmis, kurios neatitinka piliečių vertybių, tai tokiomis politikos priemonėmis mūsų kuriama ateitis negali būti atspari ar tvari.
- Klaidingos informacijos maišatyje lengva susipainioti manant, kad kaskart, kai piliečiai prieštarauja tam, ką darome mes, politikos formuotojai, turime juos „pataisyti“, nes jie paprasčiausiai yra prastai informuoti.
- Taigi kaip galime atskirti klaidingas nuomones nuo pagrįstai kitokio požiūrio vertinant tą pačią patikimą informaciją?
- Jungtiniame tyrimų centre apjungėme iš socialinių ir elgsenos mokslų kylančias tarpdisciplinines išvalgas ir nuodugniai išnagrinėjome politinius procesus formuojančias vertybes ir tapatybes. Moksliniai duomenys rodo, kad formuodami politikos priemones turėtume atsižvelgti į keletą teiginių:

- Žmonių vertybės, kylančios iš socialinių grupių, kurioms jie priklauso, automatiškai daro įtaką jų pažiūroms, todėl tais klausimais, kurie labiausiai rūpi žmonėms (daugiausia ginčų keliančiais politikos klausimais), jokie įrodymai ar racionalūs argumentai negali pakeisti jų pažiūrų. Tai reiškia, kad iš tos pačios informacijos skirtingi žmonės, remdamiesi savo vertybėmis, darytų visiškai skirtingas išvadas.
 - Vertybės yra labai stabilios individo lygmeniu. Tačiau grupinės vertybės keičiasi dėl visuomeninių ir politinių pokyčių ir turi įtakos asmeninėms vertybėms. Asmeninės vertybės, žinoma, yra susijusios su politinėmis nuostatomis. Tačiau kai partijos keičia savo pozicijas, piliečiai iš dalies keičia savo politinį požiūrį, bet jų asmeninės vertybės nesikeičia.
 - Galima daryti išvadą, kad vien tik formuoti įrodymais pagrįstą politiką nepakaks, kad įtikintume žmones, jog mūsų kuriamos politikos priemonės yra geros, t. y. jos atitinka jų politines pažiūras ir vertybes. Politikos formavimas nuo pat politikos formavimo ciklo pradžios turi būti labiau dalyvaujamojo pobūdžio.
- Patariamoji demokratija sukuria teisėtas sąlygas paprastiems piliečiams sistemingai, ne tik rinkimų ir referendumų metu, dalyvauti politikoje ir priimant sprendimus.
 - Politikos formavimas taip pat turi būti orientuotas į ateitį ir remtis ateities projekcijomis. Kad išspręstume baisiąsias problemas, su kuriomis susiduriame, turime būti geriau pasirengę nei tada, kai mus užklupo COVID pandemija arba kai Rusija Ukrainoje pradėjo agresijos karą.
 - Strateginis prognozavimas gali mums padėti numatyti esminius pokyčius, rengti ir geriau formuoti politikos priemones ir sprendimus. Strateginės įžvalgos sukuria saugią erdvę, leidžiančią apgalvoti sunkiai įsivaizduojamus dalykus. Toks žvilgsnis į ateitį suteikia mums galimybę pasirengti, prisitaikyti ir užkirsti kelią kai kurioms labiausiai nepageidaujamoms pasekmėms.
 - Prieš 4 metus į Europos Komisijos Pirmininko pavaduotojo M. Šefčovič veiklos sritis buvo įtrauktos ir ateities perspektyvos. Nuo to laiko Europos Komisijoje ir visose ES institucijose strateginės įžvalgos yra integruojamos įvairiais sprendimų priėmimo lygmenimis.
 - Perspektyvų vertinimas, t. y. signalų, informuojančių apie pokyčius ir besiformuojančias tendencijas, nustatymas ir jų galimos raidos suvokimas, yra labai svarbus gebėjimas. Pavyzdžiui:
 - Artimiausiais dešimtmečiais gali iškilti smėlio – antro po vandens labiausiai naudojamo gamtos ištekliaus – tiekimo krizė. Modeliavimo rezultatai rodo, kad smėlio naudojimas statybos sektoriuje pasaulio mastu nuo 2020 m. iki 2060 m. padidės 45 proc. Tačiau jau praėjusių metų balandžio mėn. paskelbtoje Jungtinių Tautų aplinkos programos (UNEP) ataskaitoje įspėjama, kad šiuo metu smėlio gavyba viršija atsargų papildymo tempus ir dėl to atsiranda šio ištekliaus trūkumas, kyla socialiniai ir ekonominiai konfliktai ir blogėja aplinkos būklė.
 - Mėnulio ekonomika: Mėnulio ekonomika apima visą bendrą ekonominę veiklą, susijusią su Mėnulio išteklių gamyba, naudojimu ir mainais jo paviršiuje,

orbitoje ir Žemėje, ir yra apskaičiuota, kad šios ekonomikos vertė iki 2040 m. pasieks 170 milijardų JAV dolerių.

- Didžiųjų tendencijų, kurios yra matomos šiandien ir kurios ateityje turėtų turėti didelį poveikį (pavyzdžiui, didėjantis išteklių trūkumas, besitęsianti urbanizacija ar didėjantis demografinis disbalansas), stebėjimas ir analizė turi tapti įprasta veikla, aiškiai įtvirtinta politikos formavimo procesuose, jei norime, kad mūsų kuriamos politikos priemonės būtų pritaikytos ir ateities poreikiams.
- Prognozuojamų ateities scenarijų rengimas ir jų taikymas politikos priemonių testavimui nepalankiausiomis sąlygomis bei jų panaudojimas rengiant ilgalaikes strategijas yra dar viena veikla, galinti padėti kurti tvaresnes ir atsparesnes politikos priemones.
- Tam, kad visa tai būtų taikoma, įvairių valdžios lygmenų politikos formuotojai turi turėti reikiamų įgūdžių:
 - Politikos formuotojai, norėdami įtraukti ateities įžvalgas į politikos formavimo ciklą, turi būti išprusę ateities prognozavimo klausimais, t. y. jie turi turėti gebėjimų pastebėti pokyčius, suprasti juos ir nukreipti juos tam tikra linkme.
 - Mokslininkai, siekdami pateikti įrodymų, pagrįsiančių formuojamą politiką, turi gebėti susieti tam tikrus dalykus, suformuluoti problemas ir iškomunikuoti atitinkamus mokslinius įrodymus politikos formuotojams.
 - Siekiant įvertinti poveikį, kurį ateityje turėtų mūsų politikos pasiūlymai, mums reikalingi modeliai, kurie būtų grindžiami kompleksiniais socialiniais kriterijais ir ateities įžvalgomis.
- Pabaigai turėčiau pasakyti, jog norėdami užtikrinti, kad mūsų siūlomos politikos priemonės būtų atsparios ir tvarios, turime:
 - kurti ir prižiūrėti stiprias mokslo politikai ekosistemas,
 - didinti piliečių dalyvavimą visuose politikos formavimo ciklo etapuose,
 - užtikrinti, kad strateginis mąstymas apimtų ir ateities įžvalgų analizę,
 - suteikti visiems reikalingų įgūdžių, siekiant palaikyti tokią veiklą.